

MURAKKAB SOLIQ TIZIMI VA XARAJATLAR

*Osiyo Xalqaro Universiteti Iqtisodiyot kafedrasii
magistratura yo'nalishi talabasi
Majidov Firdavs Sami o'g'li.*

Anatatsiya

Davlat tovarlari va xizmatlarini taqdim etishga bag'ishlangan davlatlar ushbu ta'minotni ta'minlash va qo'llab-quvvatlash uchun xarajatlarni amalga oshiradilar va bu xarajatlarni moliyalashtirish uchun daromadga muhtojdirlar. Davlatlarning moliyaviy resurslari orasida soliqlar eng katta o'rinni egallaydi. Soliqlar davlatlar va ularning fuqarolarini yuzma-yuz keltiradi va ikkala tomon uchun ham katta ahamiyatga ega. Chunki, u davlatlar uchun yig'iladigan eng katta daromad manbai bo'lsada; Bu fuqarolar zimmasiga ham yuk bo'ladi. Boshqacha qilib aytganda, soliqlar har ikki tomon uchun har xil xarajatlarni keltirib chiqaradi. Tegishli kontekstda soliq tizimini yaratishda e'tiborga olinishi kerak bo'lgan soliq tamoyillari ham ahamiyat kasb etadi. Ushbu tadqiqotda murakkab tuzilmada yaratilgan soliq tizimlarining soddalik tamoyilini hisobga olmagan holda soliq taraflariga yuklaydigan xarajatlar ko'rib chiqiladi. Murakkab soliq tizimi soliq yig'ish bosqichida ma'muriyatga harajatlarni yuklasa; U soliqqa rioya qilish bosqichida soliq to'lovchilarga xarajatlarni yuklaydi. Shu nuqtai nazardan, aniq, tushunarli va soddalik soliq tizimi tegishli xarajatlarni kamaytirish va soliq tushumlarini oshirish uchun muhim xususiyatdir, degan xulosaga keldi.

Kalit so'zlar: Soliqlar, soliqqa tortish tamoyillari, murakkab soliq tizimi

Kirish

Ijtimoiy ehtiyojlari tufayli birga yashay boshlagan inson jamoalari uyushgan ustki tuzilishga muhtoj edi. Bu ehtiyojning bir ko'rinishi sifatida paydo bo'lgan davlatlar, ta'lim, sog'liqni saqlash, xavfsizlik, mudofaa, farovonlik va tinchlik kabi turli xil asosiy xizmatlarni taqdim etishlarini kutmoqdalar. Davlatlar ushbu xizmatlarni taqdim etish uchun har xil xarajatlarni amalga oshiradilar va bu xarajatlarni moliyalashtirish uchun turli xil daromad manbalariga muhtoj. Ushbu daromad manbalari orasida eng kattasi va eng muhimi soliqdir. Soliqlar davlatning uzluksizligi uchun zarur bo'lgan moliyalashtirish manbai sifatida butun tarix davomida iqtisodiy, texnologik va texnik taraqqiyot bilan bog'liq holda sifat va miqdor jihatdan o'zgarib borgan. Shu bilan birga, tarixiy jarayonda davlat xizmatlarining ortib borishi va xilma-xilligi bilan bir vaqtda davlatlar tomonidan undiriladigan soliqlar ham o'sish davriga kirdi.

Jismoniy shaxslar o'zlarining suveren vakolatlari doirasida iqtisodiy, moliyaviy va ijtimoiy maqsadlarga yo'naltirilgan davlat xarajatlarini moliyalashtirish uchun o'zlarining moliyaviy imkoniyatlariga mutanosib ravishda bepul va ma'lum qoidalar doirasida oladigan qonuniy va majburiy iqtisodiy qiymatlar bo'lgan soliqlar. Shtatlar soliq ma'muriyatiga ham, soliq to'lovchilarga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, soliq tizimlarini tayyorlashda soliqqa tortish tamoyillariga amal qilish va to'g'ri ishlaydigan soliq tizimini yaratish uchun maksimal darajada harakat qilish kerak. Chunki davlatlar soliq oluvchi soliq to'lovchilarning soliqlardan oladigan daromadlarini maksimal darajada oshirish uchun eng kam qarshilik ko'rsatishini xohlaydi va kutadi.

Soliq tizimini ishlab chiqish, shakllantirish va joriy etish bosqichlarida hisobga olinishi kerak bo'lgan soliqqa tortish tamoyillari; Bu uzoq yillik tajriba natijasida vujudga kelgan va soliq tizimidan kutilayotgan moliyaviy, iqtisodiy va ijtimoiy vazifalarni bajarishi uchun ularga amal qilinishi lozim bo'lgan tamoyillar majmuidir.

Soliq tizimini qayta ishlab chiqish yoki qayta ko'rib chiqishda qonun chiqaruvchilar ushbu soliqqa tortish tamoyillarini hisobga olishlari kerak, shunda tizim yuqorida ko'rsatilgan maqsadlarga erishishi mumkin. Chunki soliqlar davlatlarning asosiy daromad manbalaridan biri hisoblanadi; Bu soliq to'lovchilarning ixtiyorida bo'ladigan daromadlari va boyliklariga ta'sirini kamaytirishi sababli ikkala tomonni ham katta tashvishga solmoqda.

Ushbu tadqiqotda soliq tizimining murakkabligiga olib keladigan sabablar va bu murakkablik ma'muriyatga ham, soliq to'lovchilarga ham yuklayotgan xarajatlar klassik soliqqa tortish tamoyillaridan biri bo'lgan soddalik tamoyili doirasida ko'rib chiqiladi.

Soliqqa tortish tamoyillari va soddalik prinsipi

Amaldagi soliq tizimini loyihalash davlat iqtisodiyotining asosiy masalalaridan biridir. Bunday tizim soliqqa tortishning kerakli xususiyatlariga ega bo'lishi kerak. Bu xususiyatlar; U jismoniy shaxslarga adolatli munosabatda bo'ladi, jismoniy shaxslarning iqtisodiy qarorlariga minimal darajada aralashadi, soliq ma'muriyati va soliq to'lovchilarga ortiqcha xarajatlarni yuklamaydi. Shu nuqtai nazardan, samarali va funktsional soliq tizimini yaratishda hisobga olinishi kerak bo'lgan soliqqa tortish tamoyillari adabiyotning ko'plab manbalarida ko'rib chiqiladigan mavzulardan biri bo'lib, moliya nazariyotchilari optimal soliq tizimini yaratish uchun ushbu tamoyillarni ko'paytirishga moyildirlar. Birinchidan, shotlandiyalik iqtisodchi Adam Smit (1776) o'zining "Xalqlar boyligi" nomli asarida samarali soliq tizimini yaratish uchun to'rtta asosiy tamoyilni ilgari surdi: soliq solishda adolat, soliqqa tortishda ochiqlik, to'lashda qulaylik va soliq yig'ishda tejamkorlik. Adolf Vagner (1958) Smitning soliqqa tortish tamoyillarini asos qilib olib, soliqqa tortish tamoyillarini to'rtta sarlavha ostida guruhlagi: iqtisodiy tamoyillar, fiskal tamoyillar, soliq boshqaruvi tamoyillari va adolat

tamoyillari. Soddalik tamoyili soliq ma'muriyatchiligi tamoyillarining kichik bo'limlaridan biridir. Fritz Noymark (1970) o'z ishida soliq tizimini boshqarishi kerak bo'lgan to'rtta asosiy tamoyillar guruhini aniqladi: byudjet va fiskal tamoyillar, ijtimoiy-siyosiy va axloqiy tamoyillar, siyosiy va iqtisodiy tamoyillar, huquqiy va texnik tamoyillar. Oshkoralik printsipi huquqiy va texnik tamoyillarning asosiy sarlavhasiga kiritilgan. Etakchi iqtisodchilar o'z asarlarida bayon etgan asosiy tamoyillarga amal qilgan holda, rivojlanayotgan iqtisodiy, moliyaviy va ijtimoiy konyunktura bilan birga ushbu asosiy tamoyillarga qo'shimchalar kiritildi.

Ushbu tamoyillar doirasida to'lov usuli va joyi, to'lov vaqti va miqdori aniq va aniq bo'lishi kerak. Boshqacha qilib aytganda, soliq qoidalari soliq to'lovchilar tomonidan tushunarli va qo'llanilishi mumkin bo'lgan tarzda o'rnatilishi kerak. Aniqroq aytganda, soliq qonuni; U o'qilishi, to'g'ri tushunilishi va amalda qo'llanilishi kerak. Jismoniy shaxslarning o'z davlatlari bilan majburiy munosabatlarining eng muhim sabablaridan biri soliqlardir. Bunday munosabatlarda shaxslarning soliqlarni to'lash/to'lamaslik xatti-harakatlarining sabablari har xil bo'lishi mumkin. Keyingi bo'limda jismoniy shaxslarning soliqlarga bo'lgan munosabatiga ta'sir etuvchi omillar tushuntiriladi.

Soliq to'lovchilarning soliqlarga munosabatiga ta'sir etuvchi omillar

Soliq to'lovchilarning soliqqa bo'lgan munosabati va xulq-atvoriga ta'sir etuvchi omillarni ikki sarlavha ostida ko'rib chiqish mumkin: shaxsiy omillar va shaxsiy bo'lmagan omillar. Shaxsiy elementlar

- Ta'lim darajasi
 - Daromad darajasi
 - Ish
 - Yoshi, jinsi va oilaviy ahvoli
 - Soliq ma'naviyati
 - Soliq to'lovchining boshqa munosabatlari
 - Davlatga sodiqlik
 - Ularni soliqlar hisobidan moliyalashtiriladigan sohalar qatoriga kiritish mumkin.
- Boshqa tomondan, shaxssiz elementlar quyidagilardir:
- Soliqqa tortishda adolatlilik
 - Soliq amnistiyasi
 - Soliq turlarining ko'pligi
 - Soliq jarimalari va tekshirish chastotasi
 - Soliq stavkalari
 - Uni Soliq tizimining murakkabligi deb sanash mumkin.

Ko'rinib turibdiki, soliq tizimining murakkabligi soliq to'lovchining soliqqa bo'lgan munosabatiga ta'sir qiluvchi muhim omillardan biri bo'lishi mumkin.

Soliq tizimining murakkabligi va uning sabablari

Soliq tizimining murakkabligi soliq tizimining ikkala tomoni - ma'muriyat va soliq to'lovchi uchun ham istalgan holat emas. Murakkab soliq tizimi soliq yig'uvchi (hukumat) uchun ma'muriy xarajatlarni oshiradi; Bu soliq to'lovchi (soliq to'lovchi) uchun muvofiqlik xarajatlarining oshishiga olib keladi. Shu bilan birga, soliq to'lovchilarning soliq tizimi adolatli ekanligiga ishonchini susaytiradi. Soliq bilan bog'liq me'yoriy- huquqiy hujjatlarni iloji boricha aniq, tushunarli va sodda tarzda ishlab chiqish, bir tomondan, ma'muriyat tomonidan o'zboshimchalik bilan soliqqa tortish amaliyotiga yo'l qo'ymaydi, ikkinchi tomondan, soliq to'lovchilarning soliq'larga rioya qilish darajasini oshiradi.

Shu bilan birga, soliq tizimlarini murakkablashtiradigan ko'plab omillarni aytib o'tish mumkin. Masalan, hukumatlar soliq'lardan vosita sifatida foydalanishga intilayotgan maqsadlarning ortishi va diversifikatsiya qilinishi natijasida soliqlar soni ham ortib bormoqda; Bu soliq qonunchiligini yanada murakkablashtirishi mumkin. Bundan tashqari, soliq tizimida soliq xarajatlari deb ataladigan chegirmalar, istisnolar va imtiyozlar tizimda turli tariflarning qo'llanilishiga olib kelishi va shuning uchun tizimning murakkabligini oshirishi mumkin. Bundan tashqari, soliq qonunlari qisqa muddatda soliq tajribasiga ega bo'lgan odamlar tomonidan yaratilgan bo'lsa-da; Uzoq muddatda ular yaratilgan paytdagi siyosiy hokimiyat soliq qonunchiligiga ta'sir qilishi mumkin. Ushbu ta'sirlar doirasida soliqlar jamiyatning ma'lum bir qismiga imtiyoz berish uchun siyosiy hokimiyatni ta'minlash uchun ishlatilishi mumkin; soliq tizimining murakkabligiga olib kelishi mumkin. Mamlakatlarda hukmron kuch bo'lgan hukumatlar tuzilishi ham murakkablikka ta'sir qiluvchi omillardan biridir. Chunki, tahlillar shuni ko'rsatadiki, koalitsion hukumatlar tomonidan yaratilgan soliq tizimlari bir partiyaviy hukumatlar tomonidan yaratilgan soliq tizimlariga nisbatan ancha murakkab tuzilishga ega.

Soliq tizimining murakkabligi jismoniy shaxslarning soliq majburiyatlarini bajarish darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan omil hisoblanadi. Chunki tushunilishi qiyin va murakkab bo'lgan soliq qonunlari soliq to'lovchilar tomonidan bajarilishini qiyinlashtiradi. Bundan tashqari, soliq to'lovchilar ba'zan beixtiyor soliq'larga rioya qilmasliklari va tez-tez o'zgarib turadigan va murakkab qonunlar tufayli xatolarga yo'l qo'yishlari mumkin. Oddiy fuqaro soliq to'lovchilar uchun hatto vakolatli odamlar ham amal qilishda qiynalayotgan soliq qonunlariga rioya qilish va ularga rioya qilish imkoni bo'lmasligi mumkin. Chunki hozirgi vaqtda soliq qonunchiligini texnik mazmuni tufayli tushunishda qiynalayotgan soliq to'lovchilar uchun yangi qonunni tushunish og'riqli bo'ladi. Bundan tashqari, bunday tez-tez o'zgarishlar soliq to'lovchilarning soliq ma'muriyatiga bo'lgan ishonchiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Soliq qonuni; Noadekvat ifodalarning mavjudligi, qonun mohiyatining murakkab tushuncha bilan bog'liqligi, qarama-qarshi maqsadlarning mavjudligi va

soliq to'lovchi va ma'muriyat o'rtasida ziddiyatli soliq madaniyatining mavjudligi kabi omillar uni huquqiy jihatdan murakkablashtirishi mumkin. Boshqacha aytganda, reglament mazmuniga kiritilgan noaniq, tushunish qiyin va texnik iboralar murakkablikni oshiradi, deyish mumkin. Ushbu iboralar keltirib chiqaradigan murakkablik tufayli soliq tizimidan kutilgan natijaga erishish qiyin bo'lishi mumkin.

Soliq tizimining murakkabligini oshiruvchi omillardan yana biri soliq tizimini o'z maqsadidan chalg'itib, noto'g'ri maqsadlarda foydalanilishidir. Bundan tashqari, murakkablik soliq qonunchiligini tushunishning uzunligi va qiyinligiga, munozarali masalalarning ko'pligiga, qo'llaniladigan soliq imtiyozlari soniga va byurokratik protseduralar soniga qarab oshishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, soliq tizimining murakkabligi quyidagilarni anglatadi:

- Bu soliqning har ikki tomoni uchun yuqori xarajatlarni keltirib chiqaradi,
- Bu soliq to'lashdan bo'yin tovlash va undan qochish uchun imkoniyatlar yaratadi,
- Bu soliq qonunlari adolatsiz degan tushunchani yaratadi,
- Bu jismoniy shaxslar va kompaniyalarning qaror qabul qilish jarayonlariga salbiy ta'sir qiladi,
- Bu soliq to'lovchilar va soliq ma'muriyatining xatolarga yo'l qo'yishiga olib keladi.

Murakkab soliq qoidalari soliqchilarning tez-tez va jiddiy xatolarga yo'l qo'yishiga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, ushbu murakkablik soliq to'lovchilarni soliq to'lamaqlik yoki soliq qonunchiligiga rioya qilmaslik orqali soliq to'lamaqlik yoki kamroq soliq to'lashning noqonuniy tushunchasi sifatida tavsiflangan soliqni to'lashdan bo'yin tovlash va soliq majburiyatlarini minimallashtirish bo'yicha faoliyat sifatida belgilangan soliqdan qochishga olib kelishi mumkin. soliq qonunchiligining asoslari. Soliq to'lovchilar qanday bo'lishidan qat'iy nazar, davlat soliq tushumlarini eroziyaga, boshqacha aytganda kamayishiga olib keladi.

Murakkab soliq tizimining xarajatlari

Soliq tizimining murakkabligi soliq to'lovchilar uchun turli xil oqibatlariga olib keladi. Murakkab soliq tizimi soliq to'lovchilarga muvofiqlik xarajatlarini keltirib chiqarsa; Bundan tashqari, ma'muriyat uchun turli xarajatlarni keltirib chiqaradi.

Muvofiqlik xarajatlari

Muvofiqlik xarajatlari soliq to'lovchilar tomonidan soliq qonunchiligi va soliq ma'muriyatchiligi amaliyotiga to'g'ri rioya qilish uchun qilingan xarajatlardir. Muvofiqlik xarajatlarini monetar muvofiqlik xarajatlari va pul bo'lmagan muvofiqlik xarajatlariga bo'lish mumkin. Pulni tuzatish xarajatlari; Pul bo'lmagan muvofiqlik xarajatlari buxgalteriya hisobi, ish yuritish, advokat va telefon xarajatlari sifatida ko'rsatilgan; Bular vaqt, stress va tashvish sifatida sanab o'tilgan. Tegishli kontekstda soliq to'lovchilar tomonidan qilingan xarajatlar;

- Soliq to'lovchilar yoki ularning nomidan soliq majburiyatlarini bajarishga urinayotgan uchinchi shaxslar tomonidan ochiq to'lovlar,
- Soliq to'lovchilarning soliq majburiyatlarini bajarish uchun sarflangan vaqtlari,
- Soliq qonunchiligi bilan ishlashda soliq to'lovchilar boshdan kechiradigan tashvish va stress kabi psixologik xarajatlar

• Buni boshqa muvofiqlik xarajatlari sifatida jamlash mumkin

Moliyaviy-iqtisodiy, huquqiy, ma'muriy, ijtimoiy va siyosiy sabablar kabi turli sabablar mavjud bo'lib, ular soliq to'lovchilarning soliq tizimiga rioya qilishlarini qiyinlashtiradi. Bu sabablar:

• Moliyaviy va iqtisodiy sabablar:

- Inflyatsiya
- Daromad taqsimotining buzilishi

• Huquqiy sabablar:

- Soliq qonunlari oddiy va tushunarli emas
- Soliq qonunlari tez-tez o'zgarib turadi
- Soliq jarimalarining etarli emasligi

• Ma'muriy sabablar:

- Soliq idorasining organik tuzilishi
- texnik tuzilma
- Xodimlar tarkibi
- Nazorat mexanizmining samarasizligi

• Ijtimoiy sabablar:

- soliq ma'naviyati
- Soliq to'lovchi psixologiyasi
- Ularni siyosiy sabablar va bosim guruhlaridan kelib chiqadigan sabablar sarlavhalari ostida guruhlash mumkin.

Yuqorida ta'kidlanganidek, oddiy emas, balki murakkab bo'lgan soliq tizimi ham soliqqa oid ma'muriy xarajatlarni oshiradi, ham soliq to'lovchilarni soliq to'lashdan bo'yin tovlash va soliqdan bo'yin tovlash faoliyatiga undaydi. Shu sababli, ro'yxatdan o'tmasdan qolib, soliq to'lovchilarning soliq to'lashdan bo'yin tovlash faoliyatini kamaytirmoqchi bo'lgan qonunchilar soliq tizimining soddaligini ta'minlashi kerak. Qolaversa, soliq tizimi soddalashtirilsa, soliq to'lovchilarning soliq qonunchiligining mazmun-mohiyatini tushunmaganliklari sababli soliq majburiyatlarini bajarmasliklarini oqlab bo'lmaydi. Shu bilan birga, soliq qonunchiligining tez-tez o'zgarib turmasligini ta'minlash, istisno va imtiyozlarni qisqartirish, soliq amnistiyalarini qisqartirish, samarali taftish va jarima institutlarini

tashkil etish soliq to'lovchilarni soliq to'lashga yo'naltiradigan boshqa amaliyotlar bo'ladi.

Boshqaruv xarajatlari

Aytish mumkinki, ma'muriyat soliq tizimining faoliyat yuritishi davomida beshta faoliyatni amalga oshiradi. Bular; Bular soliq siyosatini ishlab chiqish va rejalashtirish, soliq qonunlarini tayyorlash va qabul qilish, soliq tizimini boshqarish, soliq tuzilmasiga rioya etilishini ta'minlash va soliq nizolarini hal qilish bo'yicha faoliyatdir. Ushbu faoliyatni amalga oshirish uchun soliq ma'muriyati turli xil xarajatlarni amalga oshiradi. Boshqacha qilib aytganda, ma'muriyatning xarajatlari - bu soliq tizimini tashkil etish, qonunlarning bajarilishini ta'minlash va soliqlarni yig'ishda sarflaydigan mablag'lar xarajatlari. Bundan tashqari, soliq ma'muriyati xodimlarini o'qitish va boshqarish xarajatlari, soliq to'lovchilar ma'lumotlarini olish va saqlash xarajatlari ma'muriyat xarajatlari qatoriga kiradi. Ko'rinib turibdiki, soliq tizimi ma'muriyatga ham, soliq to'lovchiga ham turli xarajatlarni yuklaydigan tizimdir. Murakkab soliq tizimining mavjudligi soliq to'lovchi soliq to'lovchi ham, soliqni undiruvchi soliq ma'muriyati tomonidan ham xarajatlarning oshishiga olib keladi. Biroq, bu xarajatlarni kamaytirish ma'muriyat uchun ham, soliq to'lovchi uchun ham juda muhimdir. Chunki ma'muriyat uchun kamroq xarajat ko'proq soliq tushumini bildirsa; Kamroq xarajatlar soliq to'lovchilar uchun ko'proq ixtiyoriy daromadni anglatadi.

Xulosa

Insoniyat jamiyatlarining uyushgan yuqori tuzilmaga bo'lgan ehtiyoji natijasida paydo bo'lgan davlatlar o'z fuqarolariga jamoat tovarlari va xizmatlarini taqdim etadilar; Ushbu taqdimot va uning uzluksizligini ta'minlash uchun daromad kerak. Shu nuqtai nazardan, davlatlar uchun eng asosiy daromad manbai bo'lgan soliqlarni davlatlar va ularning fuqarolarini qarama-qarshi qo'yadigan va ularni majburiy munosabatlarga olib keladigan elementlar deb ta'riflash mumkin.

Tegishli kontekstda davlatlar va ularning fuqarolari o'rtasidagi soliq munosabatlarini mustahkam asoslarga asoslash ham zaruratdir. Ushbu bosqichda soliqqa tortish tamoyillari paydo bo'ladi, ular tadbirkorlik sub'ektlarining soliq tizimlarini yaratishda e'tiborga olinishi kerak bo'lgan tamoyillardir. Tarixiy jarayonda davlat tovarlari va xizmatlari turlarining tobora ko'payib borishi va xilma-xilligi natijasida shakllangan davlat tuzilmalari bilan bir qatorda soliq tizimlarining tuzilmalari ham o'zgaradi; Ushbu o'zgarishlar soliqqa tortish tamoyillarini takomillashtirish va qo'shimchalar kiritishni taqozo etdi.

Bugungi kunda soliq tizimlarini yaqindan ko'rib chiqsak, soliq tizimlarini murakkablashtirishga ko'p va turli omillar xizmat qilayotgani kuzatiladi. Bu omillar siyosiy, shuningdek, huquqiy, ijtimoiy va boshqalar bo'lishi mumkin. omillar ham bo'lishi mumkin. Soliq qonunchiligining murakkabligini kamaytirish va soddaligini

oshirish ma'muriyat va soliq to'lovchilarga ushbu qonunlarni yaxshiroq tushunish va ularning talablarini yaxshiroq bajarish imkonini beradi hamda turli moddiy/ma'naviy sabablarga ko'ra soliq to'lashdan chetda qolishni ma'qul ko'rgan soliq to'lovchilarni tizimga kiritish imkonini beradi. Demak, soliq tushumlarining ortishi kuzatiladi.

Tegishli doirada soliq tizimidagi murakkablikni kamaytirish ustuvor maqsadlardan biri bo'lishi kerak. Murakkablikni kamaytirish uchun; Qonunlar matnlari soddalashtirilgan bo'lishi, tushunarli va sodda tilda bo'lishi va tafsilotlarga berilib ketmasligi, tushunarligini oshirish uchun qonun hujjatlaridagi jummalarni qisqartirish, imtiyozlar-chegirmalar-istisnolar kabi amaliyotlarni minimallashtirish, tez-tez qonunlarga o'zgartirishlar kiritilishiga yo'l qo'ymaslik, qonunlarni soliq to'lovchiga yo'naltirilgan holda soliq mutaxassislari ko'magida tayyorlash zarur. Yakuniy tahlilda siyosatchilar soliq tizimini yaratishda soliqqa tortish tamoyillarini hisobga olishlari kerak. Soliq to'lovchilar tushunadigan va qabul qiladigan samarali va samarali soliq tizimi ham davlat daromadlarini oshiradi, ham davlat-fuqaro munosabatlarida ijobiy o'zgarishlarni ta'minlaydi.

Foydalangan adabiyotlar

1. Alley, C. & Bentley, D. (2005). A Remodelling of Adam Smith's tax design principles. *Australian Tax Forum*, 20, 579-624
2. Edwards, C. (2005). Options for Tax Reform. *Policy Analysis*, 536, 1-41.
3. Hettich, W., & Winer, S. L. (1988). Economic and Political Foundations of Tax Structure. *The American Economic Review*, 78 (4), 701-712.
4. Hettich, W., & Winer, S. L. (1999). *Democratic Choice and Taxation: A Theoretical and Empirical Analysis*. ABD: Cambridge University Press.
5. Mumford, A. (2015). Tax Complexity, Tax Salience and Tax Politics. *Social & Legal Studies*, 24(2), 185- 201.
6. Neumark, F. (1970). *Grundsätze gerechter und ökonomisch rationale Steuerpolitik*. Tübingen: J.C. B. Mohr (Paul Siebeck)
7. Yesegat, W. A. (2009). *Value Added Tax in Ethiopia: A Study Of Operating Costs and Compliance*. PhD Thesis, University of New South Wales, Sydney.